

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กรมประชาสัมพันธ์เป็นองค์กรหลักของประเทศที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการกิจกรรมวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 เป็นต้นมา บทบาทสำคัญที่เห็นได้อย่างเด่นชัดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ของรัฐ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองประเทศ ในระบอบประชาธิปไตย ในระยะต้นของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตลอดจนตอบโต้และต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ รวมถึงการสร้างความรู้เข้าใจไปยังประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (กรมประชาสัมพันธ์. 2548 : 32)

สื่อมวลชนที่มีบทบาทและมีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุดประเภทหนึ่ง ถ้าเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ คือ “วิทยุกระจายเสียง” เพราะวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลความรู้และความบันเทิงต่างๆ ไปสู่ประชาชนท้องถิ่นทั้งใกล้และไกล ที่อยู่ในรัศมีการส่งกระจายเสียงสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ ได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงเป็นศูนย์กลางข้อมูลทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารจาก แหล่งข้อมูล ไปสู่ผู้รับข้อมูล ข่าวสารคือ ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับฟัง เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ข้อมูลข่าวสารหลายด้านทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจประเพณี วัฒนธรรม ภาษาและสังคม ประกอบการตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อผู้ที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ เพราะสามารถรับรู้ได้โดยการฟังเท่านั้น (ชูลิทธิ ชันตยานุกุลกิจ. 2544 : 1)

ข้อมูลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กรมประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันนี้ บทบาทหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ถูกกำกับดูแลจากภาครัฐฯ โดยการยอมรับในหลักการของวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นวิทยุท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้โดยตรง ซึ่งเกิดจากกระแสเรียกร้องให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ไม่ถูกกำกับอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นภายในประเทศที่ถูกเรียกว่า “พฤษภาทมิฬ” เมื่อเดือน พฤษภาคม พุทธศักราช 2535 คนในสังคมมองว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ถูกปิดกั้นไม่มีความเป็นอิสระ การรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีเพียงด้านเดียวจากฝ่ายรัฐบาล มีการแทรกแซงจากการเมือง สื่อวิทยุกระจายเสียง

และวิทยุโทรทัศน์ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนรายงานเหตุการณ์ที่แท้จริง ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสนอข่าวทั้งสองด้านได้ ทั้งนี้เพราะสื่อถูกผูกขาดโดยภาครัฐคอกอยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลคั้งนั้นประชาชนจึงได้รวมตัวกันเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล อีกต่อไป โดยมีแนวความคิดว่าคลื่นวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้นเป็นทรัพยากรของชาติที่มีค่าและมีอยู่อย่างจำกัด จำเป็นต้องมีการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ขึ้นใหม่ ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรที่เป็นอิสระและขึ้นตรงต่อรัฐบาล เพื่อประโยชน์สูงสุดกับประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ครั้งสำคัญของประเทศไทยภายหลังเหตุการณ์ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เพราะแนวความคิด ดังกล่าวได้ปรากฏชัดในมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้คลื่นวิทยุ เป็นทรัพยากรสื่อสารเพื่อประโยชน์สาธารณะและให้มืองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลให้เป็นประโยชน์ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นตามมาตรา 40 แล้วยังได้ให้หลักประกันเรื่องสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน โดยเปิดโอกาส สื่อมวลชนมีอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ตามมาตรา 39 และ 41 และยังได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรของชาติตามมาตรา 56 ไว้อีกด้วย ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 (กรมประชาสัมพันธ์. 2548 : 32)

มาตรา 39 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การอ่าน การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายด้วยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่น เพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือป้องกันหรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนการตั้งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีโทรทัศน์ เพื่อรื้อถอนสิทธิเสรีภาพ ตามมาตรานี้จะกระทำมิได้”

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้เว้นแต่ประเทศชาติอยู่ในภาวะสงครามเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยการให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น อุทหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

มาตรา 40 จากบทบัญญัติที่ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐ ที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติ และระดับวัฒนธรรม ท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”

มาตรา 41 ได้รับรองเสรีภาพของพนักงาน ลูกจ้างในกิจการสื่อสารมวลชนของรัฐ และ เอกชนในการนำเสนอข่าวสาร และความคิดเห็นได้โดยอิสระ ซึ่งได้รับรองมาโดยตลอด เพียงแต่ในอดีตที่ผ่านมาอาจจะมีการจำกัดอยู่บ้าง แต่ปัจจุบันดีขึ้นมาก ถึงขั้นที่ประชาชนมีสิทธิขอทราบข้อมูลของรัฐด้วยตามที่ไว้ในมาตรา 58 ได้รับรองสิทธิของบุคคลในการรับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวรัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีจึง ได้มีมติให้ความเห็นชอบ แผนพัฒนาสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม กรมประชาสัมพันธ์ได้มอบหมายให้ สำนักประชาสัมพันธ์เขต คัดเลือกสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ระบบ เอฟ.เอ็ม.(F.M.) ดำเนินงานจัดทำโครงการวิทยุกระจายเสียงชุมชน รวมทั้งการดำเนินรายการ การบริหาร การผลิตรายการ การจัดรูปแบบและเนื้อหาให้เข้ากับหลักการวิทยุชุมชน ที่เน้นจัดรายการวิทยุที่มีการสื่อสารสองทาง (Two – Ways Communication) ระหว่างผู้จัดรายการกับผู้ฟังรายการ โดยให้ผู้ฟังสามารถโทรศัพท์เข้าร่วมสนทนา และโต้ตอบผ่านรายการพร้อมแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลแสดงความคิดเห็นได้ในขณะออกอากาศ เปลี่ยนแปลงจากอดีตที่วิทยุกระจายเสียงดำเนินการของการสื่อสารแบบทางเดียว (One-Way Communication Process) คือระหว่างผู้ดำเนินรายการกับผู้ฟัง เท่านั้น (กรมประชาสัมพันธ์. 2548 : 132)

กล่าวได้ว่าเนื้อหาและรูปแบบการจัดรายการ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพราะการนำเสนอออกอากาศผู้ผลิตรายการหรือผู้จัดรายการจะเป็นศูนย์กลางข้อมูล ข่าวสารทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ไปสู่ ประชาชน เพื่อให้ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจในข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตได้ ในขณะเดียวกันถ้าต้องการข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอออกอากาศ ไปสู่ประชาชนไม่ทันสมัย มีความไม่เที่ยง ไม่เป็นกลาง ข้อมูลข่าวสารไม่

ถูกต้องย่อมสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นในสังคมได้ เพราะสื่อวิทยุกระจายเสียงอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้เช่นกัน ดังนั้นผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงในรูปแบบวิทยุชุมชนที่ส่วนใหญ่ มาจากภาคประชาชนหรือจากสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทใน การบริหาร จัดการสื่อ การจัดรายการและการผลิตรายการ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการรับรู้ความต้องการของประชาชนหรือ แม้แต่ผู้จัดรายการหรือผู้ผลิตรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงด้วย ต้องมีวิสัยทัศน์ มีทัศนคติที่ดี ไม่มีความโน้มเอียง มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การกำหนดรูปแบบและเนื้อหา การจัดรายการวิทยุชุมชนจึงต้องชัดเจน หลากหลายเป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย เพราะวิทยุชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการจัดรายการมากที่สุด ถึงขั้นการบริหาร รายการในรูปแบบของคณะกรรมการ การสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อเป็นรายการวิทยุของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน วิทยุชุมชนจึงเป็นวิทยุกระจายเสียงในอุดมคติและเป็นสื่อมวลชนของชุมชนอย่างแท้จริง สามารถเป็นปากเสียงและสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของชุมชนอย่างสมบูรณ์ (กรมประชาสัมพันธ์ . 2548 : 114)

เมื่อสถานีวิทยุชุมชน ได้มีการจัดตั้งขึ้นมามากมายในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคที่มีประชากรมากที่สุด และมีหน่วยงานภาครัฐคือ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 กรมประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบ การจัดรายการวิทยุชุมชน ความต้องการของประชาชนที่รับฟังรายการและเป็นรายการที่ประชาชนต้องการได้ให้ความสนใจ เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน และเพื่อนำไปปรับปรุงรายการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้สื่อมวลชนวิทยุกระจายเสียงชุมชนระบบ เอฟ.เอ็ม. (F.M.) ที่ทำการอยู่ในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้คาดว่าจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และเป็นแนวทางให้กับสถานีวิทยุชุมชนอื่น ๆ ทั่วไปอีกด้วย

สรุปได้ว่าเมื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 39 มาตรา 40 และ มาตรา 41 ได้ให้ประชาชนมีบทบาทและหน้าที่ มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่วิทยุเป็นไปอย่างกว้างขวาง ทำให้ชุมชนทั่วประเทศตื่นตัวในด้านการรวมตัวหลายชุมชนได้จัดตั้งจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนขึ้นทั่วประเทศและในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม ที่ทำการกระจายเสียงทุกวัน ทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารสองทางเป็นไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้ทราบความต้องการของผู้ฟังที่มีส่วนร่วม มีความต้องการฟังรายการในรูปแบบใด

ประเภทรายการ เวลาในการออกอากาศที่ผู้รับฟังต้องการฟัง จึงได้วิจัยและศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีส่วนร่วมดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดรายการ และการผลิตรายการที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการรับฟังรายการวิทยุชุมชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่นและมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการรับฟังรายการวิทยุชุมชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่นและมหาสารคาม
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการรับฟังรายการวิทยุชุมชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะทั่วไปต่อการรับฟังรายการวิทยุชุมชน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ความต้องการของประชาชนในการรับฟังวิทยุชุมชน รายการต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาการรับฟังรายการวิทยุชุมชน ของประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่นและมหาสารคาม ที่มี เพศ อายุและอาชีพ ที่แตกต่างกัน จะมีความต้องการรูปแบบและเนื้อหาการรับฟังรายการที่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาในเขตพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้คือ กลุ่มคนวัยทำงาน อายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีรายชื่อในทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2,897,414 คน และกลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

- 3.1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ เพศ อายุ และ อาชีพ
- 3.2 ตัวแปรตาม(Dependent Variable) ได้แก่ ความต้องการในการรับฟังรายการวิทยุชุมชน แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้
- 3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ
- 3.2.2 ด้านสังคมวัฒนธรรม และศาสนา
- 3.2.3 ด้านการเมืองการปกครอง
- 3.2.4 ด้านการศึกษา
- 3.2.5 ด้านบันเทิงและกีฬา
- 3.2.6 ด้านสาธารณสุข

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ชุมชนต้องการหรือมีความประสงค์จะให้เกิดขึ้นกับวิทยุชุมชน ตามเนื้อหาสาระของรายการและต้องการให้การนำเสนอในรูปแบบตามที่ชุมชนต้องการ
2. รายการวิทยุชุมชน หมายถึง ประเภทของรายการที่มีการวางรูปแบบไว้ตายตัวรวมทั้งเนื้อหาของรายการสำหรับหนึ่งรายการ เช่น รายการข่าว รายการความรู้ หรือสารคดี รายการภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น รายการวิทยุต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิทยุชุมชน และต้องเป็นรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะและชุมชน ส่วนรูปแบบรายการเป็นการให้สาระความรู้โดยตรงหรือผ่านรูปแบบรายการอื่น และรายการที่โฆษณาออกอากาศต้องเป็นไปตามกฎระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้จัดรายการ หมายถึง ผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการนำเนื้อหาข้อความของรายการและหมายความรวมถึงการจัดทำใด ๆ ในเรื่องที่จะส่งวิทยุกระจายเสียง
4. ผู้ผลิตรายการ หมายถึง ผู้จัดรายการ ผู้ควบคุมรายการ ผู้ควบคุมผังรายการ ผู้ควบคุมการออกอากาศ ผู้ผลิตรายการ ข้อความ เนื้อหา ที่จะส่งวิทยุกระจายเสียง
5. สาระรายการ หมายถึง การดำเนินการจัดรายการวิทยุที่เป็นการบริการสาธารณะเพื่อส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา สุขภาพ พลานามัย กีฬา ความมั่นคงของรัฐ การประกอบอาชีพ การเผยแพร่ข่าวสาร สาระรายการที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอื่นใดของชุมชนนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ได้รับข้อมูลสารสนเทศซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารวิทยุชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงที่ดี และมีคุณภาพเพื่อจะได้เป็นจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนที่ทุกคนมีส่วนร่วม โดยประชาชน เพื่อประชาชนและของประชาชนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY